

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Fanny Eriksson

SKILLNADER MELLAN GIFTORÄTT OCH ÄKTENSKAPSFÖRORD I ETT ÄKTENSKAP

Företagsekonomi och turism
2015

ABSTRAKT

Författare	Fanny Eriksson
Lärdomsprovets titel	Skillnader mellan giftorätt och äktenskapsförord i ett äktenskap
År	2015
Språk	svenska
Sidantal	49 + 8 bilagor
Handledare	Marika Teirfolk-Naarmala

Jag har alltid funderat på äktenskapsförord vid ingående av äktenskap. Därför ville jag studera mera om ämnet och lyfta fram äktenskapsförordets betydelse. Genom att studera olikheterna mellan giftorätt och äktenskapsförord, ville jag skapa en uppfattning om det tryggare alternativet för makarna.

Mitt slutarbete grundar sig på äktenskapslagen och annan litteratur om ämnet. Jag kommer att beskriva, vad äktenskap innebär, samt om den lagstadgade giftorätten och om alternativet att göra ett äktenskapsförord. Slutligen jämför jag giftorätten och äktenskapsförordet med hjälp av olika avvittringskalkyler.

Efter att jag studerat ämnet, skapade jag en bra bild om olikheterna mellan giftorätten och äktenskapsförordet. Båda alternativen hade sina fördelar men äktenskapsförordet hade mera fördelar. Äktenskapsförordet tryggar bättre parternas egen förmögenhet och eliminerar eventuella risker om egendomens förlust.

ABSTRACT

Author	Fanny Eriksson
Title	Differences between marriage right and Prenuptial Agreement in a marriage.
Year	2015
Language	Swedish
Pages	49 + 8 Appendices
Name of Supervisor	Marika Teirfolk-Naarmala

Making a Prenuptial Agreement may be an essential thing to consider before entering a marriage. Therefore the aim of this thesis will be to learn more about prenuptial agreement and what it implies. In this work I have studied the differences between marriage right and prenuptial agreement in order to be able to draw a conclusion on which alternative would be the more beneficial one for married couples.

The theory part consists of the marriage law and other literature about the subject. In the empirical part I compare these two alternatives with the help of partition calculus.

The study of this topic offered a contributed to gaining a clear and concise overview of the differences. Both alternatives have their advantages but the prenuptial agreement had even more advantages. The prenuptial agreement ensures the parties' wealth in a better way and it also eliminates any risk of property loss.

INNEHÅLL

ABSTRAKT

ABSTRACT

1	INLEDNING.....	9
1.1	Val av ämne	9
1.2	Syfte	10
1.3	Metod	10
1.4	Avgränsningar.....	10
2	ÄKTENSKAP	11
2.1	Förlovning.....	11
2.2	Hinder mot äktenskap	11
2.3	Prövning av hinder mot äktenskap.....	12
2.4	Vigsel	12
2.5	Äktenskapets betydelse.....	12
2.6	Samlevnadens upphörande och äktenskapsskillnad.....	13
2.7	Allmänt om skilsmässa	14
2.8	Ingångna äktenskap och skilsmässor i Finland från år 1957-2013	14
3	MAKARNAS RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER	16
3.1	Makarnas egendom	16
3.2	Giftorätt.....	16
3.3	Underhåll.....	17
3.4	Makarnas gäld.....	18
4	ÄKTENSKAPSFÖRORD.....	19
4.1	Artikel om äktenskapsförordets popularitet.....	19
4.2	Olika äktenskapsförord	20
4.2.1	KKO 2000:100	22
4.2.2	Tammerfors tingsrätt 9.6.1998.....	22
4.2.3	Åbo Hovrätt 31.3.1999.....	23
4.2.4	Ändringsansökan till Högsta domstol	23
4.3	Äktenskapsförordet formkrav	23
4.3.1	KKO:1980-II-45.....	24
4.3.2	Tammerfors tingsrätt 20.7.1977	24

4.3.3	Åbo hovrätt 21.4.1978.....	24
4.3.4	Högsta domstol.....	25
4.4	Äktenskapsförordets registrering.....	25
4.5	Ändring av äktenskapsförordet.....	26
4.6	Äktenskapsförordets inflytande.....	26
4.7	Avvika från äktenskapsförordet.....	26
4.7.1	KKO:2000:27.....	27
4.7.2	Heinola tingsrätt 21.1.1998.....	27
4.7.3	Kouvola hovrätt 4.11.1998.....	28
4.7.4	Ändringsansökan till Högsta domstol.....	28
4.8	Äktenskapsförord och ekonomisk trygghet.....	29
4.8.1	Ekonomisk trygghet som mål.....	30
5	AVVITTRING.....	31
5.1	Grunder för avvitttring.....	31
5.2	Förrättningen av avvitttring.....	31
5.3	Förteckningen av egendom.....	32
5.3.1	Exempel på avvitringskalkyl.....	33
5.4	Jämkning av avvitttring.....	34
5.5	Avvittring enligt giftorätt vid dödsfall.....	34
5.5.1	Exempel 1.....	35
5.5.2	Exempel 2.....	35
5.6	Avvittring enligt giftorätt vid skilsmässa.....	35
5.6.1	Exempel 1.....	36
5.6.2	Exempel 2.....	36
5.6.3	Exempel 3.....	37
5.7	Avvika från giftorätten.....	38
5.8	Avvittring med äktenskapsförord.....	38
5.8.1	Exempel 1.....	39
5.8.2	Exempel 2.....	39
6	ATT TRYGGA SIN FÖRMÖGENHET MED TESTAMENTE.....	41
6.1	Testamente.....	41
6.2	Förordnande om giftorätten i gåvobrev och testamenten.....	41

6.3 Utesluta giftorätt	42
7 SKILLNADER MELLAN GIFTORÄTT OCH ÄKTENSKAPSFÖRORD ..	44
8 SLUTRESULTAT	46
KÄLLOR.....	48
BILAGOR	

FÖRTECKNING ÖVER FIGURER OCH TABELLER

Tabell 1.	Statistik av ingångna äktenskap och skilsmässa	s. 14
Tabell 2.	Exempel på äganderätt och giftorätt	s. 17

FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR

BILAGA 1. Ansökan om registrering av äktenskapsförord

BILAGA 2 1(7). Exempel på äktenskapsförord

BILAGA 2 2(7). Exempel på äktenskapsförord

BILAGA 2 3(7). Exempel på äktenskapsförord

BILAGA 2 4(7). Exempel på äktenskapsförord

BILAGA 2 5(7). Exempel på äktenskapsförord

BILAGA 2 6(7). Exempel på äktenskapsförord

BILAGA 2 7(7). Exempel på ett testamente med förordnande

1 INLEDNING

När jag funderade på mitt ämne till slutarbetet, visste jag att jag var intresserad av familje- och arvsrätt. Jag ville även studera något som jag själv har nytta av senare i livet. Äktenskapsförord har alltid funnits i min tanke, när jag tänkt på ingående av äktenskap. Därför har jag valt att studera skillnader mellan giftorätt och äktenskapsförord i ett äktenskap. Och på så sett få en bättre bild om olikheterna.

Enligt dagens gällande lagstiftning får ett äktenskap sin början när en man och kvinna förlovar sig. Men i framtiden kan lagen bli annorlunda. Ett äktenskap får sin början genom vigsel. I mitt slutarbete vill jag få fram olikheter mellan giftorätt och äktenskapsförord samt varför äktenskapsförords popularitet stiger. Olikheter uppstår först när äktenskapet slutar. Därför tar jag upp olikheterna med olika avvitringskalkyler.

Som underlag för mitt slutarbete har jag valt att studera Finlands äktenskapslag som har varit i kraft sedan år 1930. Som annan litteratur använder jag mig av rättspraxis, böcker och internetkällor om ämnet.

Strukturen i mitt slutarbete börjar med en teoridel, var jag beskriver vad ett äktenskap är och fortsätter att beskriva äktenskapsförord samt ta med rättspraxis om ämnet. Efter det tar jag upp vad avvitrning är. Slutligen jämför jag olikheter vid avvitrningen och egendomens delning beroende på om makarna har giftorätt eller äktenskapsförord. Skillnader och slutresultat tas upp sist i form av text och punktform.

1.1 Val av ämne

Ämnet valde jag eftersom cirka hälften av äktenskap slutar med en skilsmässa. Vid skilsmässa skall egendomen skiljas mellan makarna. Skilsmässa är äktenskapets slut och då uppstår äktenskapets risker eftersom makarnas egendom skall delas. De vanligaste alternativet är att makarna har giftorätt till varandras egendom och då delas egendomen lika mellan varandra. Men hur skulle det vara om makarna hade ett äktenskapsförord?

Genom äktenskapsförordet kan makarna på förhand avtala om hur egendomen kommer att delas. Då undviker makarna olika tvister angående delningen och istället har allt färdigt avtalat i äktenskapsförordet. Äktenskapsförord har blivit allt mer vanligare i dagens samhälle. Är det kanske en trygghet? Skyddar man sin förmögenhet med äktenskapsförord?

1.2 Syfte

Syfte med mina studier är att få fram olikheter med giftorätt och äktenskapsförord samt att framställa det tryggare alternativet. Jag vill även ta fram varför äktenskapsförord görs i dagens samhälle. Giftorätten är lagstadgad medan äktenskapsförord är ett avtal. Vilkendera skall man välja?

1.3 Metod

Mitt slutarbete kommer att basera sig på kvalitativ forskning, eftersom jag kommer att analysera verbala texter. Min forskning byggs upp på lagstiftning och av annan forskning som redan finns. Denna typ av forskning kallas för dokumentstudier och grundar sig på sekundär data. Slutarbetet innehåller en teori del som består av äktenskapslagen och annan litteratur som beskriver giftorätt samt äktenskapsförord. Den empiriska delen består av avvitringskalkyler som tar upp olikheterna mellan giftorätt och äktenskapsförord i egendomsdelningen.

1.4 Avgränsningar

Jag avgränsar mitt arbete så att jag endast tar upp allmänt om äktenskap, äktenskapsförord och jämför hur avvitringen sker med giftorätt och äktenskapsförord.

Jag har inte tagit med registrerade partnerskap, förutom i statistikcentralens tabell.

2 ÄKTENSKAP

Enligt artikel 16 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna har myndiga män och kvinnor rätt att ingå *äktenskap* och bilda familj, utan någon begränsning på grund av ras, nationalitet eller religion. Män och kvinnor har lika rättigheter vid giftermål, under äktenskap och vid äktenskaps upplösning. Det finns bestämmelser om att äktenskap ingås endast med de blivande makarnas fria och fullständiga samtycke. Enligt de mänskliga rättigheterna är familjen den naturliga och grundläggande enheten i samhället och skall ha rätt till skydd från samhället och staten. (Kangas 2004, 1)

Genom förlovning har en man och en kvinna kommit överens om ett äktenskap med varandra. Denna stadgande kan i framtiden bli annorlunda. Ett äktenskap bildas genom vigsel. Men före en vigsel är möjlig, skall det utredas att det inte finns något hinder mot äktenskapet. I ett äktenskap är makarna likställda. Äktenskapet upplöses antingen i äktenskapsskillnad eller när ena maken avlider. (Äktenskapslag 13.6.1929/234)

2.1 Förlovning

En *förlovning* är ett avtal mellan två personer om att ingå äktenskap. I äktenskapslagen är inte förlovning längre förknippad med några rättsverkningar. En förlovning är formfri och sker muntligt. Det vill säga behöver parterna inte en förlovningsring, för att förlovningen skall vara giltig. Ett avtal om att ingå äktenskap kan sägas upp utan några formkrav eller någon uppsägningstid. Trots förlovningens syfte pliktar det inte parterna att ingå äktenskap. (Kangas 2004, 3)

2.2 Hinder mot äktenskap

Det finns några *hinder* mot äktenskap. En person får inte ingå äktenskap om den är under aderton år. Om det finns särskilda skäl kan justitieministeriet ge tillstånd till den minderåriga att ingå äktenskap. Före justitieministeriets avgörande skall man ge tillfälle för den minderårigas vårdnadshavare att bli hörd. Ifall någon av parternas tidigare äktenskap ännu är i kraft, kan de inte ingå äktenskap. Ingen får heller ingå äktenskap med sitt barn eller barnbarn och så vidare eller med sina för-

äldrar eller med deras föräldrar och så vidare. Man kan inte ingå äktenskap med sitt syskon eller halvsyskon. Dessa regler tillämpas även när släktskapsförhållande bildats vid adoption. (Äktenskapslag 13.6.1929/234)

2.3 Prövning av hinder mot äktenskap

Hindersprövningen sköter magistraten eller den församling, var de förlovade är medlemmar i, antingen båda eller ena av dem. Församlingen kan vara den evangelisk-lutherska kyrkan eller det ortodoxa kyrkosamfundet. De förlovade begär tillsammans hindersprövning hos den ovan nämnda som prövar hinder mot äktenskapet. Ifall någondera av de förlovade redan har ett högst fyra månader gammalt intyg över hindersprövning, skall det ges i original from till den som prövar hinder. De förlovade skall också lämna in en skriftlig försäkran om att det inte finns något hinder för deras äktenskap samt skriftligen uppge om de tidigare ingått äktenskap. Om det finns lagstadgade hinder mot äktenskapet skall den som gör hindersprövningen ge ett intyg på det. (Äktenskapslag 13.6.1929/234)

2.4 Vigsel

En *vigsel* kan vara antingen kyrklig eller borgerlig. Vid en vigsel skall släktingar eller andra vittnen vara närvarande. För att en vigsel skall vara giltig, krävs det att de förlovade är samtidigt närvarande och vardera svarar jakande på vigsselförrättarens fråga om han eller hon vill ingå äktenskap med varandra. Vigsselförrättaren skall även utnämna att de är äkta makar, efter att de förlovade har uttryckt sin vilja att ingå äktenskaps. (Äktenskapslag 13.6.1929/234)

2.5 Äktenskapets betydelse

I Finland anser man att ett äktenskap är mer än ett avtal. Ett äktenskap är en samhällelig institution som inte ingås genom gemensam rättshandling. Därför kan man inte **ogiltigförklara** ett äktenskap på avtalsrättsliga grunder. Av den orsaken får inte en vigsselförrättare förrätta en vigsel, om han eller hon konstaterar att någondera av de förlovade inte förstår betydelsen av äktenskapet. (Kangas 2004, 7)

2.6 Samlevnadens upphörande och äktenskapsskillnad

Äktenskap kan upphöra vid samlevnadens upphörande eller vid äktenskapsskillnad. Det är två helt olika saker och jag börjar med att förklara vad samlevnadens upphörande betyder och sedan tar jag fram äktenskapsskillnad. (Forss & Rehn 1998, 29)

Domstolen kan ge ett beslut om *samlevnadens upphörande*, genom en ansökan av makarna eller av någondera maken. Domstolen bestämmer vem av makarna har större behov av bostaden och ålägger den andra maken att flytta från den gemensamma bostaden. En sådan ansökan kan både göras vid äktenskapsskillnad eller skilt under äktenskapet, till exempel om ena maken är våldsam mot den andra. Domstolens beslut är i kraft tills vidare. Beslutet upphör när avvitrningen är slutgiltig mellan makarna, vilket betyder att avvitrningen vunnit laga kraft. Ifall ingen avvitrning görs, förfaller beslutet efter två år. Denna stadgandes syfte är att påskynda upphävande av äktenskap var det förekommer till exempel våld mellan makarna.

(Forss & Rehn 1998, 29)

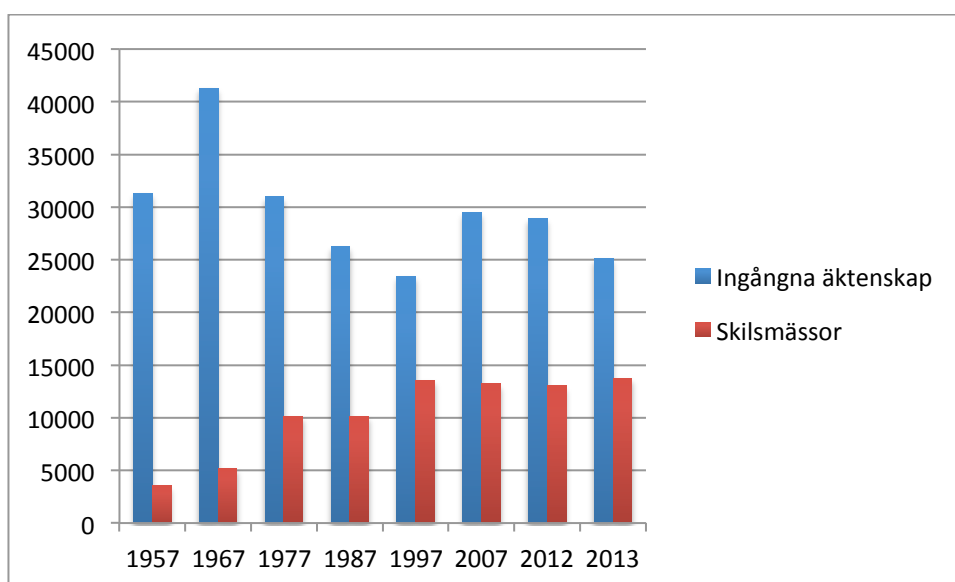
Makarna i ett äktenskap har även rätt till *äktenskapsskillnad*. Äktenskapsskillnad är idag ett ansökningsärende. Ansökan skickas till domstol. Domstolen kräver inte orsaker varför maken eller makarna ansökt om äktenskapsskillnad. Betänketiden vid skilsmässa är sex månader. Betänketiden börjar efter att makarnas gemensamma ansökan om äktenskapsskillnad inlämnats till domstol. Ena maken kan också ensam ansöka om äktenskapsskillnad och då skall domstolen meddela den andra maken om ansökan och ge den tillfälle att bli hörd. Detta betyder att båda makarna har självständigt rätt att ansöka om skilsmässa. När betänketiden passerat skall domstolen döma till äktenskapsskillnad mellan makarna. Domstolen kan döma till äktenskapsskillnad utan betänketid om makarna har varit bosatta i olika bostäder under två år eller om det funnits lagstadgade hinder mot äktenskapet. (Äktenskapslag 13.6.1929/234)

2.7 Allmänt om skilsmässa

Äktenskap håller inte alltid för evigt. Tanken om att leva livet ut med sin make är inte så sannolikt längre. *Skilsmässa* uppstår när äkta makar vill upphäva sitt äktenskap på grund av olika orsaker. I normalfall skall ett äktenskap vara resten av livet, men eftersom det är ett avtal, kan man inte med våld hålla det i kraft. Det finns olika orsaker till äktenskapsskillnad mellan parterna och en skilsmässa träder inte i kraft genast, utan en betänketid finns för att makar inte skall för hastigt skilja sig och kanske ångra det senare. (Rautiala 1984, 77-78)

Ett äktenskaps har blivit juridiskt sätt ett ekonomiskt avtal med ett halvt års uppsägningstid. Enligt dagens lagstiftning krävs det inga personliga orsaker för äktenskapsskillnad, men ändå blir processen om skilsmässa ofta stridig. Det handlar om långa och stridiga rättsprocesser angående förmögenhets delning och frågor kring barn. Dagens lagstiftning med ett halvårs betänketid, har lätt till att snabba skilsmässor inte är längre möjliga. Men det finns fall var makars samlevnad måste avslutas genast och därför finns det stadganden om samlevnadens upphörande, som tidigare nämnts. (Gottberg 2007, 44)

2.8 Ingångna äktenskap och skilsmässor i Finland från år 1957-2013

Tabell 1 Statistik av ingångna äktenskap och skilsmässor i Finland (Stat.fi)

I ovan tabell ser man hur många ingångna äktenskap det varit i Finland från år 1957 till år 2013. Till de ingångna äktenskapen hör även registrerade partnerskap. Till äktenskapets upplösning hör både när äktenskapet slutat i skilsmässa och dödsfall i Finland från år 1957 till år 2013. Även upplösningar av registrerade partnerskap tillhör skilsmässorna. (Stat.fi)

De ingångna äktenskap innebär att åtminstone en av makarna eller parterna bott i Finland vid det tillfälle då äktenskapet ingåtts eller upplöses. Skilsmässorna grundar sig på äktenskapsskillnader som domstolen beviljat. I skilsmässorna finns även med om en person bosatt i Finland ansökt om skilsmässa vid en utländsk domstol. (Stat.fi)

Enligt ovan tabell kan man tydligt se att ingående av äktenskap minskat under årens gång medan antalet skilsmässor ökat.

3 MAKARNAS RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER

I äktenskapslagen stadgas det om makarnas rättigheter och skyldigheter mot varandra. Nedan presenterar jag några rättigheter och skyldigheter i ett äktenskap. (Oikeus.fi)

3.1 Makarnas egendom

Äktenskapslagen baserar sig på principen om *egendomsåtskillnad*. Den egendom en make har före äktenskapet eller skaffar sig under äktenskapet förblir hans tillhörighet. Makarna kan också ha egendom tillsammans som de till exempel köpt gemensamt eller fått som gåva. Men vid äktenskapets slut har vardera maken giftorätt i den andras egendom. Giftorätten avviker i sådan egendom som man fått genom ett förordnande i ett äktenskapsförord, gåvobrev, testamente eller förmanstagarförordnande. Ifall en makes egendom förblir i konkurs, kan den andra maken utesluta giftorätten genom att göra en anmälan om konkurs till magistraten. (Forss & Rehn 1998, 23) (Äktenskapslag 13.6.1929/234)

Huvudregeln i äktenskapslagen går ut på att vardera maken råder över sin egendom. Viktiga begränsningar har dock gjorts i makarnas rätt att fritt disponera över sin egendom. Enligt äktenskapslagen får inte maken själv överlåta äganderätten eller nyttjanderätten till familjens gemensamma hem, hemlösöre eller något liknande utan den andra makens samtycke. Detsamma gäller oberoende om maken som överlåter egendomen själv äger det. En överlåtelse i strid mot lagen kan av domstol förklaras ogiltig. Ifall det är svårt att få samtycke av den andra maken kan man på ansökan av domstol begär tillstånd till en planerad överlåtelse. (Forss & Rehn 1998, 23)

3.2 Giftorätt

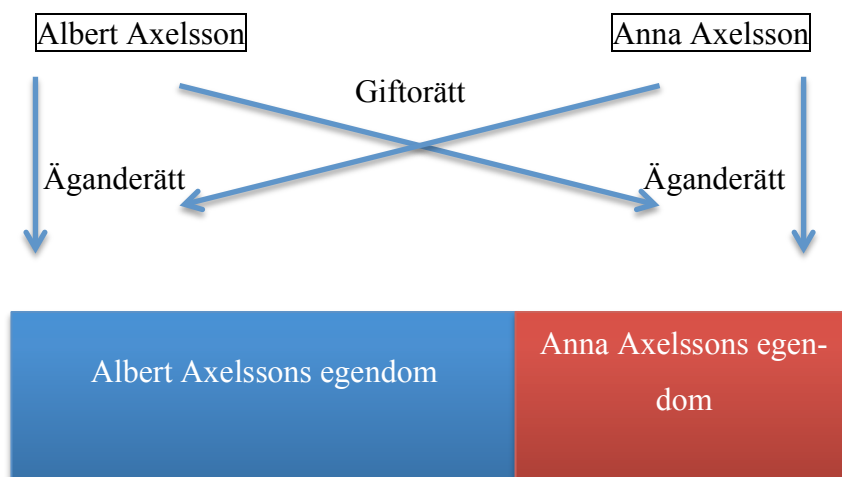
I ett äktenskap har vardera maken *giftorätt* i den andras egendom. I ett äktenskap finns det alltså två giftorätter. I dagens lagstiftning har mannen giftorätt i kvinnans egendom och kvinnan har giftorätt i mannens egendom, men detta kan ändras i framtiden. Giftorätten är alltså en personlig rättighet. (Magistraten)

Giftorätten börjar när makarna ingått äktenskap med varandra. Giftorätten har ingen betydelse i äganderätten under äktenskapet. Den som har fått eller köpt egendomen, äger den också. Båda makarna råder över sin egen egendom. Giftorätten ger inte någon make rätt att råda över den andra makes egendom. (Norri 2005, 28-37)

När äktenskapet upphör i skilsmässa eller att någondera maken avlider, delas makarnas egendom enligt giftorätten. Detta betyder att giftorätten inte gör egendomen gemensam. Giftorätten påverkar inte alls ägandeförhållanden under äktenskapet. Utan giftorättens ägandeflytande förverkligas först vid delningen och avvittringen. Och eftersom avvittringar inte görs vid alla äktenskap, påverkar inte giftorätten alls. Giftorätten betyder att egendomen delas i hälften mellan makarna. Hur giftorätten förverkligas vid avvittringen vid dödsfall och skilsmässa går jag igenom vid avsnittet om avvittring, under rubrik 5. (Norri 2005, 28-37)

Exempel på äganderätt och giftorätt

Tabell 2 Exempel på äganderätt och giftorätt (Norri 2005, 28)

3.3 Underhåll

Båda makarna skall enligt förmåga medverka med *underhåll* till familjens hushåll och till vardera maken. Underhåll till en make fastställs genom avtal eller beslut

från domstol. Vid äktenskapsskillnad kan den ena maken behöva *underhållsbidrag*. Då ger domstolen ett beslut om ett belopp som den andra maken måste betala. Beslutet skall vara skäligt. Ett underhållsbidrag kan gälla tills vidare eller upphöra inom viss tid. Det går också att betala underhållsbidraget i ett engångsbelopp. Periodiskt underhållsbidrag kan upphöra, när den som har rätt till bidrag ingår nytt äktenskap. Makarna kan själv ingå avtal om underhållsbidrag. Avtalet skall vara skriftligt och fastställas vid den kommuns socialnämnd där makarna eller ena av dem bor i. Socialnämnden skall se till att avtalet är skäligt före avtalet fastställs. Man skall ta hänsyn till den ena makens behov till underhåll och den andra makens betalningsförmåga. Vid förändrade förhållanden kan ett domstols beslut ändras. Men ifall ett engångsbelopp redan blivit betalt kan det inte mer ändras. Vid ett avtal mellan makarna kan underhållsbidraget ändras ifall avtalet anses oskäligt. Ändras ett beslut eller avtal kan domstolen bestämma, att den andra maken betalar tillbaka helt eller delvis det underhållsbidrag den fått. (Äktenskapslag 13.6.1929/234)

3.4 Makarnas gäld

En make svarar själv för en skuld, som den gjort före äktenskapet eller under dess varaktighet. En skuld som en make gjort för familjens underhåll, svarar makarna tillsammans om, ifall inget annat avtal gjorts. (Äktenskapslag 13.6.1929/234)

4 ÄKTENSKAPSFÖRORD

Genom *äktenskapsförord* kan makarna utesluta giftorätt i egendom som någondera av dem äger eller kommer att anskaffa sig. Ett äktenskapsförord kräver båda parternas godkännande. Makarna kan bestämma att ingendera har giftorätt i varandras egendom, detta kallas för ett äktenskapsförord som helt utesluter giftorätten. Ett ensidigt äktenskapsförord betyder att endast ena maken inte har giftorätt i den andras egendom. Det betyder att ett äktenskapsförord kan utesluta giftorätten helt eller delvis. Man kan också med äktenskapsförord utesluta någon viss egendom som den andra maken äger, detta kallas för partiellt äktenskapsförord. Med ett nytt äktenskapsförord kan man också upphäva eller ändra ett tidigare äktenskapsförord. Genom äktenskapsförord kan makarna själv avtala om hur delningen av egendomen kommer att ske vid avvitrningen. Ett äktenskapsförord kan upprättas före äktenskapet eller under. Senare beskriver jag med specifikt om olika äktenskapsförord och som bilagor finns det exempel. (Aarnio & Kagnas 2002, 63)

4.1 Artikel om äktenskapsförordets popularitet

Yle nyheter har 6.5.2014 publicerat en artikel skriven av *Maarit Aulasmaa* med rubriken ”Redan var tredje invigda äktenskaps par gör äktenskapsförord”.

I dag görs det fler äktenskapsförord än förr. År 2013 var det nästa var tredje äktenskaps par som gjorde avtal om egendomens delning, ifall äktenskapet upplöses. Detta innebär att 32 procent av äktenskapsförhållanden gör äktenskapsförord. Före äktenskapet funderar par tillsammans om hur egendomen delas ifall äktenskapet upplöses i skilsmässa eller till slut i någonderas död. Under de senaste tio åren har äktenskapsförordets popularitet stigit, enligt Magistraten.

Juridisk lärd person säger att en anledning till äktenskapsförordets växande trend kan vara att bankerna ger rådgivning till kunderna att göra familjerättsliga avtal. En annan orsak kan vara ökningen i förmögenheten. Det är klart att äktenskapsförord görs bland par, som har intresse att skydda något. Tredje orsaken kan vara

att nyfamiljer blir fler och äktenskapsförord görs ofta vid andra äktenskapet, säger professor *Urpo Kangas* från Helsingfors universitet till Yle.

Urpo Kangas säger att de senaste årens ingångna äktenskap förutses att de flesta slutar förr eller senare i skilsmässa. Även äktenskapsförord vid endast skilsmässa har blivit allt vanligare. Och även äktenskapsförord med ett specifikt föremål, som till exempel att andra inte har giftorätt i släktens sommarstuga eller släktens fabriksförmögenhet.

Juristen *Salme Sandström* från juristbyrån Sandström & skolning säger att de som har egendom före äktenskapet eller vet att de kommer att arva en stor egendom gör äktenskapsförord. Även i sådant fall att ena maken har blivit rik på sitt eget företag och inte vill dela med av företaget vid en eventuell skilsmässa. Sandström som har gjort äktenskapsförord i över 40 år önskade att människorna förstår att ett äktenskap är en ekonomisk affär mellan två parter. Sandström påminner även att man i äktenskapsförord kan avtala om villkor att tillämpa finsk lagstiftning.

De flesta finländska äktenskaps par tryggar sig ännu till lagstiftningen och giftorätten. Och detta har nog räddat många kvinnor som skött barnen under en tid av äktenskapet och sedan gått igenom en äktenskapsskillnad. (Aulasmaa, Yle nyheter)

4.2 Olika äktenskapsförord

Det finns olika sorters äktenskapsförord. De förlovade eller äkta makarna kan själv bestämma innehållet i avtalet.

Makarna kan bestämma att ingendera har giftorätt i varandras egendom, detta kallas för ett äktenskapsförord som helt utesluter giftorätten. Ett exempel på sådant äktenskapsförord finns som bilaga 2 1(7). Detta betyder att om äktenskapet slutar i skilsmässa, får inte den som äger mindre utjämning av den som äger mera, utan båda får behålla sitt eget. Ifall den som äger mera avlider blir det samma resultat som tidigare i skilsmässan. Den avlidnes egendom ärvs då istället av barnen. Ifall den som först avlider inte hade barn, ärver änklungen egendom om inget testa-

mente finns. Ett äktenskapsförord påverkar inte ifall änklungen kommer att ärva, då inga arvingar eller testamente finns. (Norri 2005, 35-15)

Ett ensidigt uteslutande äktenskapsförord betyder, att endast ena maken inte har giftorätt i den andras egendom. Dessa äktenskapsförord är ovanliga. Det finns ett exempel på detta äktenskapsförord som bilaga 2 2(7). I exemplet vid äktenskapskillnad, skulle mannen få behålla sin egendom själv eftersom kvinnan inte har giftorätt i mannens egendom. Och eftersom mannen har giftorätt i kvinnans egendom, skulle fruns egendom delas mellan makarna. Ifall mannen skulle avlida skulle båda behålla sin egen egendom. Ifall mannen inte hade arvingar skulle änklungen ärva honom. Om kvinnan skulle avlida före skulle kvinnans egendom delas först mellan makarna. Och om kvinnan inte hade arvingar eller testamente ärver änklungen kvinnans hela egendom. (Norri 2005, 35-45)

Det finns äktenskapsförord som är riktat till någon specifik egendom. Sådant äktenskapsförord kallas för partiellt äktenskapsförord. Exempel på sådan egendom kan vara en fastighet som någon make ägt före äktenskapet eller till exempel familjeföretagets aktier. När det handlar om en specifik egendom skall egendom beskrivas i äktenskapsförordet och man måste nämna skilt om vinsten av egendomen är utanför giftorätten. (Norri 2005, 35-45)

Man kan också sätta olika villkor i äktenskapsförordet. Var man utesluter giftorätten till exempel enligt följande ”Vi äkta makar utesluter giftorätten i egendom som någondera ägt före äktenskapet eller senare kommer ärva”. Finns exempel som bilaga 2 4(7).

Det finns också äktenskapsförord med skilda bestämmelser om äktenskapet slutar i skilsmässa eller dödsfall. Man kan avtala om olika betydelser vid olika uppsägningar. Ett äktenskapsförord var avtalet var i kraft endast vid skilsmässa har godkänts av högsta domstol. Nedan som rubrik 4.2.1 är domstols beslut beskrivet och som bilaga 2 5(7) finns ett exempel på äktenskapsförordet. (Norri 2005, 35-45)

Sista äktenskapsförordsmodellen beskrivs nedan vid rubriken 4.4 var man genom ett äktenskapsförord upphäver äktenskapsförordets bestämmelser. Exempel även som bilaga 2 6(7). (Norri 2005, 35-45)

4.2.1 KKO 2000:100

Makarna A och B hade 17.3.1989 undertecknat ett äktenskapsförord. I äktenskapsförordet hade makarna bestämt att om äktenskapet upplöses i skilsmässa skulle makarna inte ha giftorätt i varandras egendom och om äktenskapet upplöses när någondera maken avlider skulle makarna ha giftorätt i varandras egendom.

A och B dömdes till äktenskapsskillnad 22.7.1994. Åbo hovrätt hade 12.6.1997 fastställt en skiftesman att utföra avvitrning. Skiftesmannen hade ansett att äktenskapsförordets innehåll var ogiltigt eftersom det var emot äktenskapslagens 41 § och ansåg därför att B hade giftorätt i A:s egendom. Skiftesmannen hade som argumentation att när äktenskapslagen förnyades 1.1.1988 ändrades inte 41 §. Före äktenskapslagen förnyades var det inte möjligt att bestämma olika innehåll vid skilsmässa eller dödsfall. Att utesluta giftorätten kunde inte vara beroende på vilket upphävnings sätt äktenskapet slutade till.

4.2.2 Tammerfors tingsrätt 9.6.1998

A krävde att avvitrningen skulle upphävas och att äktenskapsförordet skulle anses vara giltigt. A krävde att B inte skulle ha giftorätt i A:s egendom. B protesterade mot A:s ansökningsärende och krävde att ärendet skulle förkastas.

Tingsrätten ansåg att enligt äktenskapslagens 41 § kan makarna i äktenskapsförordet avtala om att ingendera make hade giftorätt i varandras egendom eller att makarnas viss egendom var uteslutet i giftorätten. Även att bara ena makens egendom var fri från giftorätten, ansågs giltigt. Enligt dessa regler skulle ett äktenskapsförord göras och inget annat ansågs giltigt. Därför ansåg rättspraxisen att äktenskapsförordet mellan makarna var ogiltigt. Tingsrätten förkastade A:s ansökan.

4.2.3 Åbo Hovrätt 31.3.1999

A beklaga tingsrättens dom till hovrätten. Hovrätten ansåg att äktenskapsförordet var ogiltigt. Hovrätten stod till tingsrättens dom om skiftesmannens tolkning av äktenskapslagens 41 § stadganden.

4.2.4 Ändringsansökan till Högsta domstol

A fick rätt att beklaga till Högsta domstol. Frågan är om äktenskapsförordet och dess innehåll vid skilsmässa skall anses vara giltigt och avvittning upprättas enligt det?

Oavsett om äktenskapslagens 41 § beskriver äktenskapsförordets innehåll kan inte annan tolkning anses ogiltig. Att endast vid skilsmässa tillämpa äktenskapsförordet, som andra liknande äktenskapsförord, har förr oftast setts ogiltiga. En sån tolkning ger dock inte ordformen i 41 §. När man gör äktenskapsförord och utesluter giftorätten är det oftast mest motiverande att utesluta giftorätten vid äktenskapsskillnad. Även parternas avtalsfrihet anses viktig.

Ovan nämnda anledningar har Högsta domstolen ansett att äktenskapsförordet mellan A och B är giltigt. Tingsrättens och hovrättens domar upphävs. Och en ny avvittning av skiftesmannen skall göras, var äktenskapsförordet som undertecknades 17.3.1989 av A och B skall tillämpas.

(Rättspraxis KKO 2000:100)

4.3 Äktenskapsförordet formkrav

Ett äktenskapsförord är ett noggrant formbundet avtal. Personen som gör ett äktenskapsförord skall vara myndig och kunna själv förstå innehållet i avtalet. Ifall någon make är omyndig eller har begränsningar i handlingsbehörigheten, skall han eller hon ha ett skriftligt godkännande av intressebevakaren. Detta gäller även en minderårig person. Äktenskapsförord skall upprättas skriftligen. För att det skall vara giltigt skall det vara daterat och undertecknat. Två ojäviga personer skall också bevittna äktenskapsförordet. Dessa kriterier skall uppfyllas för att ett äktenskapsförord skall vara giltigt. (Aarnio & Kangas 2002, 68-69)

Båda parterna behöver inte samtidigt undertecknat avtalet utan det räcker att båda frivilligt binder sig till handlingen i avtalet. Vittnena behöver inte vara med vid uppgörande av avtalet eller när makarna undertecknar avtalet. Det räcker att de bevittnar makarnas underskrifter. Vittnen behöver inte underteckna samtidigt och de behöver inte känna till innehållet i handlingen. (Aarnio & Kangas 2002: 68-69)

En ojävig person är en 15 år gammal person som inte är nära släkting, adoptivförälder eller adoptivbarn. En tidigare eller nuvarande make samt trolovad får heller inte vara vittne. Nedan finns ett domstols beslut angående formkrav. (Aarnio & Kangas 2002, 68-69)

4.3.1 KKO:1980-II-45

Ena maken hade själv underskrivit vittnens namn på två personer som maken kände, utan att vittnena visste om det. Frågan är om äktenskapsförordet är ogiltigt på grund av sagda formfel.

4.3.2 Tammerfors tingsrätt 20.7.1977

Raija A har i en stämning som delgivits Reijo A 20.7.1977, framfört, att makarna ingått äktenskap 8.8.1954 och före äktenskapet hade de uppgjort ett äktenskapsförord. I dokumentet fanns det två vittnen. Äktenskapsförordet hade lämnats in för registrering 12.12.1957 till Tammerfors tingsrätt. Eftersom vittnena inte hade varit närvarande vid undertecknade av äktenskapsförordet och inte heller själva undertecknat sitt namn, kräver Raija A att äktenskapsförordet förklaras ogiltigt. Reijo A protestera mot detta.

Tammerfors tingsrätt ansåg att makarna hade vid lämnande av äktenskapsförordet till Tammerfors tingsrätt erkänt om formfelet och framställt en förklaring. Och äktenskapsförordet hade blivit giltigt med en fullmakt. Tingsrätt ansåg att eftersom äktenskapsförordet inte hade blivit giltigt med äktenskapslagen formkrav, blev äktenskapsförordet ogiltigt.

4.3.3 Åbo hovrätt 21.4.1978

Reijo A sökte på ändring till hovrätten.

Hovrätten ansåg att äktenskapsförordet hade gjorts före äktenskapet. Makarna hade vid ekonomiska beslut tagit hänsyn till äktenskapsförordet under hela äktenskapets gång. Därför kunde inte Raija A dra sig till äktenskapsförordets formfel. Hovrätten förkasta tingsrättens dom.

4.3.4 Högsta domstol

Högsta domstolen förklarade att Reijo A och Raija A hade undertecknat ett äktenskapsförord 7.8.1954. Raija A hade själv undertecknat vittnenas underskrifter och genast berättat om detta till Reijo A. Makarna hade 21.10.1957 undertecknat en fullmakt var de hade gett fullmakt för en person att lämna äktenskapsförordet till Tammerfors tingsrätt för registrering och som två vittnen undertecknat.

Enligt äktenskapslagens formfel som äktenskapsförordet hade, kunde inte fixas med en fullmakt. Under äktenskapet hade makarna både anslutit sig till äktenskapsförordet vid ekonomiska beslut. Raija A hade själv under äktenskapet ansett att äktenskapsförordet var giltigt och kunde därför inte vända sig till formfelet vid stämningen.

Högsta domstol upphävde hovrättens dom och lämnade slutresultatet i tingsrättens dom.

(Rättspraxis KKO:1980-II-45)

4.4 Äktenskapsförordets registrering

Äktenskapsförordet skall registreras vid magistraten. Parterna skall fylla i en ansökan om äktenskapsförord. Ansökan finns som bilaga 1. Med ansökan skall man ha äktenskapsförordet i original och en kopia samt eventuella bilagor. Man kan föra äktenskapsförordet själv till magistratens kansli, skicka med bud eller posta det. Efter registreringen träder äktenskapsförordet i kraft. Ett äktenskapsförord träder inte i kraft om det kommit in till magistraten efter att äktenskapet upplöst eller en skilsmässa är på gång.

(Äktenskapslag 13.6.1929/234) (Magistraten)

4.5 Ändring av äktenskapsförordet

Fast ett äktenskapsförord är ett strikt avtal är det möjligt att ändra på det. Ändringen skall göras så att parterna upprättar ett nytt äktenskapsförord. Det går alltså inte att förstöra eller annullera det gamla äktenskapsförordet. Det nya äktenskapsförordet skall lämnas till magistraten för registrering. Registreringen av nytt äktenskapsförord har samma regler som ovan. Nedan finns ett exempel om detta som bilaga 2 6(7). (Aarnio & Kangas 2002, 67)

4.6 Äktenskapsförordets inflytande

Äktenskapsförordets viktigaste inverkan kommer i frågan när det blir äktenskapskillnad och den rikare maken inte behöver överlåta egendom till den som äger mindre. Även vid samma situation där den rikare avlider, ärver inte änklungen halva dödsboet. Utan änklungen får behålla sin egen egendom och den avlidnes arvingar ärver den avlidne. Men ifall den avlidne inte hade arvingar och inget testamente ärver änklungen.

Det brukar vara skäligt att ärvd egendom från släktingar inte skall fördelas mellan andra som inte hör till släkten. Det samma anses med egendom som någonders make fått före äktenskapet. Då kan man med hjälp av äktenskapsförord begränsa giftorätten till sådan egendom som båda ärvt eller kommer senare att ärva från sin släkt och istället är egendom som makarna tillsammans skaffat under giftorätten. Exempel på sådant äktenskapsförord som bilaga 2 4(7).

Äktenskapsförord är mycket vanligt när man äger ett familjeföretag. Familjeföretagets grundare överför ofta en del av aktierna till sina barn. Då kan man avtala om att inte barnens partner skall ha giftorätt i företaget. Genom detta tryggar man att företaget stannar kvar i släkten. Samma kan tänkas med familjer som äger en lantgård, jordbruk och så vidare. (Norri 2005, 46-47)

4.7 Avvika från äktenskapsförordet

Vid oskäliga slutresultat kan man avvika från äktenskapsförordet och använda sig av *jämkning*. Jämkning betyder att man avviker från äktenskapsförordet. Jag tar

upp mer om jämkning vid avsnittet om avvittning. Att kunna avvika från äktenskapsförordet krävs ytterst bra anledningar. Nedan finns ett domstols beslut var det inte fanns tillräckliga anledningar för jämkning av ett äktenskapsförord. (Norri 2005, 47)

4.7.1 KKO:2000:27

A och B hade 14.5.1977 undertecknat ett äktenskapsförord. Enligt äktenskapsförordet var all egendom som A hade fått före äktenskapet utanför giftorätten.

Heinola tingsrätt hade 30.4.1997 fastställt en skiftesman att utföra avvittningen mellan parterna. Skiftesmannen ansåg att den gemensamma egendomen som hade finansierats med A:s egendom, var enligt äktenskapsförordet utesluten från giftorätten. På grund av B:s medlingskrav, ansåg skiftesmannen att parterna hade varit 20 år i äktenskap. Båda parterna hade varit anställda vid jobb och hade gemensamt bidragit till familjens ekonomi. A och B hade skaffat sig en radhusaktie och en sommarstuga. Fast egendomen anskaffats med A:s egendom som var utesluten från giftorätten, hade parterna tydligen menat att äktenskapsförordets mening skulle elimineras. Skiftesmannen förhandlade avvittningen så att B hade giftorätt i A:s egendom.

4.7.2 Heinola tingsrätt 21.1.1998

A krävde att det inte skulle vara någon jämkning vid avvittningen utan äktenskapsförordets innehåll skulle helt beaktas, så att det han ägde före äktenskapet till värde av 327 500 mark skulle från bostadsaktien och fritidsbostaden ses som egendom fri från giftorätten. Som motivering ansåg A att äktenskapsförordet gjorts på grund av makarnas olika förmögenhets förhållanden samt att B hade även ett studielån på 20 000 mark. A:s inkomster under äktenskapet var cirka 3,5 miljoner mark medan B:s endast var 900 000 mark. Eftersom B studerat till år 1982 hade A själv finansierat familjen och B:s studier. A hade använt egendomen som han förvärvat före äktenskapet för att finansiera deras egendom och därför skulle 435 000 mark av gemensamma egendomen vara utesluten av giftorätten. Egendomen var i bådas namn för att trygga B:s rätt till en del av egendomen ef-

tersom hon varit med i finansieringen. Avvittringen skulle dela till oskäligt resultat och A:s förmögens nedgång.

B krävde att ansökan skulle förkastas. B ansåg att värdet 435 000 mark inte var korrekt, eftersom A hade lån som han hade betalat med egendomen som var utesluten från giftorätten. A och B hade även varit gifta i över 20 år och äktenskapsförordet hade gjorts ifall äktenskapet varade kort tid. A och B hade även fått tre barn under äktenskapet och detta hade orsakat att B inte haft tillfälle att vara anställd under hela äktenskapet. Avvittringen skulle leda till oskäligt resultat för B om äktenskapsförordet skulle tas i beaktande.

Tingsrätten ansåg att om inte avvittringen skulle förrättas som skiftesmannen gjort skulle det leda till oskäligt resultat för B. Tingsrätten förkasta A:s ansökan och bevara skiftesmannens avvittring. Som motivering hade tingsrätten att utan jämkning vid avvittringen skulle det leda till oskäligt resultat. På grund av att äktenskapet varade nästan 20 år och B hade bidragit till att sköta barnen. Tingsrätten ansåg även att B:s studier var en gärning för den gemensamma familjens bästa. A hade även inte bevisat att egendomen förvärvat före äktenskapet var 435 000 mark eller att avvittringen skulle leda till oskäligt resultat för honom.

4.7.3 Kouvola hovrätt 4.11.1998

A besvara till hovrätten. Hovrätten ändrade inte på tingsrättens dom.

4.7.4 Ändringsansökan till Högsta domstol

A fick rätt att beklaga till Högsta domstol.

A har jobbat som diplom-ingenjör under hela äktenskapet. B:s studier slutade år 1982 och hon hade skött makarnas gemensamma barn åren 1980, 1982 och 1990 samt jobbat som lektor vid sidan om hemmet från år 1984. Den gemensamma egendom som A och B hade skaffat under äktenskapet var 342 000 mark som finansierats med A:s egen egendom. När äktenskapet slutade var egendomens värde tillsammans 655 000 mark. A hade en bil till värde 10 000 mark och B ägde en stuga till värde 4 000 mark. Som lån hade makarna tillsammans 88 171 mark och

A hade själv 26 772 mark. Avvittring enligt skiftesmannen med beaktande av äktenskapsförordet skulle leda till att A fick egendom på 410 349,75 mark och B 143 707,25 mark. Frågan är om detta resultat är oskäligt för B? Kalkylen som lämnat bort äktenskapsförordet skulle leda till att båda skulle få en nettoandel på 277 028,50 mark.

Jämkning vid avvittring kan göras ifall slutresultatet skulle bli ett oskäligt resultat för någondra eller en stor ekonomisk fördel för någon. Vid jämkning tar man i hänsyn äktenskapets längd och makarnas verksamhet för den gemensamma ekonomin.

Fast B:s avvittring skulle leda till en sämre ekonomisk position än A:s, skulle det ändå inte leda till en ekonomisk kris i hänsyn till hennes ålder och utbildning. Makarnas ekonomiska positioner var redan före äktenskapet olika och B kunde ha tänkt på äktenskapsförordets betydelse vid uppgörandet av avtalet.

Högsta domstolen ansåg att det inte fanns förutsättningar för jämkning vid avvittringen. Hovrättens och tingsrättens dom förkastades och avvittringen returnerades tillbaka till skiftesmannen som skall utföra en ny avvittring och ta i hänsyn makarnas äktenskapsförord. (Rättspraxis KKO:2000:27)

4.8 Äktenskapsförord och ekonomisk trygghet

Ett äktenskap slutar antingen i skilsmässa eller när någondra maken avlider. När äktenskapet upphör utformas äktenskapets risker. Äktenskapsförordet blir aktuellt vid äktenskapets slut. I både skilsmässa och dödsfall kan det förekomma en ekonomisk förlust för makarna. Vid skilsmässa kan man inte garantera sin egendom. Giftorätten kan vid avvittringen ändra på makarna egendomsförhållanden. Därför ses äktenskapsförordet som ett så kallat försäkringsavtal gällande egendomen i ett äktenskap. Äktenskapsförordet kan ses som ett sätt att trygga sin egendom och kontrollera kommande risker. Man kan uppfatta egendomens risker på både ett objektivt och subjektivt sätt.

Objektiva risker är matematiska sannolikheter som troligtvis kommer att hända. Sannolikheten till skilsmässa är hög i Finland. Nuförtiden skiljer sig 50 % av parerna i ett äktenskap. Vid skilsmässa uppkommer även ekonomisk otrygghet.

Subjektiva risker är människans egen uppfattning om att något obehagligt kommer att ske. Människans subjektiva risker, är de risker som han själv känner igen från helheten av sitt eget liv. Det handlar alltså om mänsklig beslutsamhet, värdering och tro. (Litmala 1998, 203-207)

4.8.1 Ekonomisk trygghet som mål

För att förstå människors handlingar måste man undersöka deras målsättning och syfte. Meningen med äktenskapsförord är att trygga makarnas egendomar från den andra makens rättigheter. Denna handling kan kallas för egendomens skydd.

Ekonomisk trygghet handlar oftast om objektiv omfattning. Hushållets ekonomi handlar om tillgångar och utgifter. För att ha en god ekonomi skall inkomster, utgifterna och förmögenheten vara i balans.

Att ingå äktenskapsförord är utan tvekan människans mål om ekonomisk trygghet. Som bakgrund verkar makarnas helhet av livet som bildar deras ekonomiska trygghet. (Litmala 1998, 213-217 & 223)

5 AVVITTRING

Vid äktenskapsskillnad eller någon makes död, skall *avvittring* förrättas, ifall en make eller den avlidne makes arvingar kräver det. Om inte makarna har giftorätt i varandras egendom, skall man göra avskiljande av makarnas egendomar. Har makarna egendom tillsammans skall den delas vid avvittringen eller avskiljandet av egendom. (Äktenskapslag 13.6.1929/234)

Om domstolen har dömt till äktenskapsskillnad får makarna fortfarande använda sin egendom tills avvittringen äger rum, dock är de redovisningsskyldiga vid avvittringen. En make kan utreda genom offentlig stämning sina egna och den andra makens skulder i syfte för avvittring. Ifall det vid åtskiljandet av egendom inte kan klargöras vems egendom det är, äger båda makarna lösöret gemensamt. Vid avvittringen skall även sådan egendom betraktas som den andra maken inte har giftorätt i. Det kan vara egendom som en make fått genom arv, testamente eller gåva efter att äktenskapet upplöst eller äktenskapsskillnad blivit anhängigt. (Äktenskapslag 13.6.1929/234)

5.1 Grunder för avvittring

Det finns tre grunder för avvittring. Det första är *kvarlåtenskapsavvittring*, vilket betyder att avvittring förrättas efter att ena maken avlidit. Efter att äktenskapsskillnad blivit anhängigt förrättas avvittring som kallas för *skillnadsavvittring*. Det ovanligaste alternativet är *hemskillnadsavvittring*. Det betyder att makarna dömts av finsk lag till hemskillnad i en annan stat. Avvittring förrättas ifall samlevnaden upphör efter detta. (Aarnio & Kangas 2002, 112)

5.2 Förrättningen av avvittring

Det finns två olika sätt att förrätta en avvittring. Det första är *avtalsavvittring* (sämjoavvittring), vilket betyder att makarna genom avtal sinsemellan bestämmer hur egendomen delas. Det andra alternativet är att avvittringen förrättas av en skiftesman, vilket kallas för *skiftesmannaaavvittring* (förrättningsavvittring). I skiftesmannaaavvittring bestämmer domstolen en skiftesman som skall förrätta avvittringen. En skiftesman är oftast en advokat. (Oikeus.fi)

Vid avtalsavvittring skall ett dokument skrivas om delningen. Detta dokument skall dateras och undertecknas av parterna samt två ojäviga personer bevittna avtalet. Vid skiftesmannaavvittring skall ett dokument upprättas och skiftesmannen skall underteckna det. (Oikeus.fi)

Då makars egendom delas vid avvittring är det skäl att använda sig av en advokat, jurist eller rättshjälpsbyrå. Genom professionell hjälp blir allt gjort rätt på en gång. (Oikeus.fi)

Avvittringen av makarnas egendom skall förrättas i samma ordning som arvskifte. När en skiftesman skall förrätta avvittringen skall han kalla parterna till avvittringen. Vanligen skall flera möten ordnas var helst båda parterna och skiftesmannen är på plats. Minimi är ett möte med alla när avtalet är klart, för att kunna förrätta avvittring. Det räcker inte att båda parterna endast kallas till första mötet var skiftesmannen meddelar att han kommer att förrätta avvittringen. (Aarnio & Kangas 2002, 116-117)

Vid avvittringen skall all egendom finnas med. Också sådan som till exempel finns utomlands. Egendom som har erhållits efter dödsfall eller skilsmässa skall inte vara med. Målet för skiftesmannen är att få till stånd förlikning mellan parterna. Skiftesmannen skall alltså uppnå ett avtal mellan parterna om hur egendomen skall delas. Ett avtal som ingåtts av båda parterna är bindande för skiftesmannen och parterna. Ett avvittringsinstrument skall undertecknas. Vid dödsbo skall alla delägare i boet underteckna avtalet. Ovan finns det nämnt om instrumentets formkrav och desamma gäller vid dödsbo. (Aarnio & Kangas 2002, 116-117)

5.3 Förteckningen av egendom

Vid förteckningen av egendom finns det två olika delar, den *kalkylmässiga* och den *reella*. Till den kalkylmässiga delen hör utredningen av makarnas egendomsförhållanden, konstatera giftorättsegendom och makarnas enskilda egendom samt värdera egendomen. Till den reella delen hör att bestämma behållningen av giftorättsegendomen och utföra avskiljande och bestämma olika slag av vederlag. Och

till slut får man reda på giftorättsandelen och kan då bestämma utjämningen som den maken som äger mera skall ge till den andra maken. (Aarnio & Kangas 2002, 120-122)

Vid förteckningen kommer alltså parternas tillgångar och skulder. Båda parterna är skyldiga att uppge sin egendom utan att hemlighålla något. Att hemlighålla eller ge fel uppgifter om sin egendom blir det risk att avvitrningen ogiltigförklaras. (Aarnio & Kangas 2002, 120-122)

Värdet av egendomen kan vara beskattningsvärde, anskaffningsvärde, försäljningsvärde, omsättningsvärde eller bruksvärde. Ifall parterna inte kan gemensamt värdera avvitrningsegendomen skall skiftesmannen fastställa värdena. (Aarnio & Kangas 2002, 120-122)

5.3.1 Exempel på avvitringskalkyl

Makarna Max och Lisa Axelsson hade oändlig giftorätt i varandras egendom. Tillsammans hade de ett hus till värde 150 000 € och ett hus lån på 30 000 €. De ägde även en sommarstuga till värde 80 000 €. Max hade en egen bil för 20 000 € och Lisa hade en bil för 4 000 €. På bankkontot hade Max 4 000 € och Lisa 1 000 €. Utanför äktenskapet hade Max ärvt en fastighet för 120 000 € av sina föräldrar. Denna egendom hade ärvts med ett testamente var det fanns förordnande om att Max make inte hade giftorätt i egendomen.

Kalkyl:

	Max	Lisa
Hus	75 000	75 000
Huslån	-15 000	-15 000
Sommarstuga	40 000	40 000
Bil	20 000	4 000
Bankkonto	<u>4 000</u>	<u>1 000</u>
	124 000 €	105 000 €

Egendomen tillsammans: $124\,000\text{€} + 105\,000\text{€} = 229\,000\text{€}$

Delning: $229\,000/2 = 114\,500\text{€}$ per make

Max utanför giftorätten ärvd egendom. En fastighet till värdet av $120\,000\text{€}$

Reella:

	Max	Lisa
Hus	150 000	
Huslån	-30 000	
Sommarstuga		80 000
Bil	20 000	4 000
Bankkonto	_____	<u>5 000</u>
	140 000 €	89 000 €

Delning enligt giftorätt var $114\,500\text{€}$ per make. Max måste ännu betala $25\,500\text{€}$ i utjämning till Lisa ($140\,000\text{€} - 114\,500\text{€} = 25\,500\text{€}$). Utjämningen kan ges till Lisa i pengar om till exempel ingen lämplig ägodel finns.

5.4 Jämkning av avvitrting

Jämkning vid avvitrting är möjlig ifall slutresultatet skulle vara oskäligt mot någondra part eller någondra skulle få en stor ekonomisk fördel. Vid jämkning ändrar man alltså på avvitrtingsreglerna som borde följas. För att veta om resultatet blir oskäligt skall man fundera på äktenskapets längd och makarnas aktivitet för den gemensamma egendomen samt andra faktum för makarnas egendom. Jämkning vid avvitrting beaktas enskilt från fall till fall. Det finns inga allmänna regler för jämkning. (Oikeus.fi)

5.5 Avvitrting enligt giftorätt vid dödsfall

När äktenskapet slutar i någondra makens död och den avlidne efterlämnat bröstarvingar, kan bröstarvingarna eller den efterlevande maken yrka på avvitrting. Oftast delas egendom i två lika stora delar. Hälften av egendomen får maken och andra delen får bröstarvingarna. Efter avvitrting kan arvingarna kräva arvskifte. (Oikeus.fi)

Ifall den efterlevande makens egendom är mindre än den avlidne makens skall egendom delas i lika stora delar. Men om den efterlevande makens egendom är större skall den efterlevande maken få all sin egen egendom. (Oikeus.fi)

Ifall den avlidne maken inte har några bröstarvingar skall den efterlevande maken få all egendom. Om inte den avlidne hade något testamente. Sen när den efterlevande maken dör skall egendom delas mellan makarnas arvingar alltså enligt arvsordningen.

(Oikeus.fi)

5.5.1 Exempel 1

Makarna Anna och Alberts äktenskap slutar i Alberts död. Makarna hade två barn A och B. Annas egendom var 100 000 € och Alberts egendom var 200 000 €. Avvittringen sker så att Anna och arvingarna får hälften av all egendom, alltså 300 000 € delat på två som är 150 000 €. Anna får 150 000 € och arvingarna 150 000 €. Eftersom Albert ägde mera än efterlevande maken Anna skall egendomen delas lika mellan Anna och barnen.

5.5.2 Exempel 2

Men om Anna hade dött i exempel 1 hade delningen blivit annorlunda mellan Albert och barnen. Albert som ägde mera skulle fått behålla hela sin egendom på 200 000 € och arvingarna skulle fått Annas del på 100 000 €. Eftersom Albert som den efterlevande maken, ägde mera egendom får han behålla sin egendom och behöver alltså inte överlåta någonting till barnen A och B.

Förutom det som sagts ovan, har den efterlevande maken alltid rätt att bo kvar i den bostaden som familjen haft som gemensamt hem, om inte den efterlevande maken äger något bättre hem.

(Oikeus.fi)

5.6 Avvittring enligt giftorätt vid skilsmässa

Vid skilsmässa kan båda makarna yrka på avvittring. Man behöver inte vänta att betänketiden är slut eller att parterna dömts till äktenskapsskillnad. Avvittring kan

upprättas när skilsmässan blivit anhängigt vid tingsrätten. Vid äktenskapsskillnad delas egendomen i lika stora delar mellan makarna. Det är alltså frågan om en jämn fördelning, som grundar på egendomens penningvärde. Alltså skall båda makarna få lika mycket egendom i slutändan. Det finns undantag ifall makarna har ett äktenskapsförord eller jämkning görs så att inte resultatet blir oskäligt. (Oikeus.fi)

5.6.1 Exempel 1

Albert och Anna ansöker gemensamt äktenskapsskillnad. Efter att ansökan inlämnats till domstol kan avvitrning förrättas. Albert äger egendom till värde 200 000 € och Anna 100 000€. Avvittringen sker enligt huvudregeln så att makarnas gemensamma egendom på 300 000 € delas lika mellan makarna, så att Albert och Anna får 150 000 € var. Detta betyder att Albert skall ge utjämning till Anna från sin egendom. Det kan vara någon ägodel eller pengar. (Oikeus.fi)

5.6.2 Exempel 2

<u>Annas egendom och skulder:</u>	
Förmögenhet	260 000
Skulder	<u>30 000</u>
Besparing	230 000 €
<u>Alberts egendom och skulder:</u>	
Förmögenhet	715 000
Skulder	<u>30 000</u>
Besparing	685 000 €

Från förteckningen över makarnas förmögenhet och skulder äger makarna tillsammans egendom för värdet 915 000 €. Denna förmögenhet delas på två, $915\,000/2 = 457\,500$ €. Då får vi fram att Annas förmögenhet är mindre än hälften av gemensamma förmögenheten. Hon får utjämning av Albert, för att jämna ut skill-

naden. Utjämningen skulle bli på följande sätt $457\,500 - 230\,00 = 227\,500$ €. Alltså får Anna egendom av Albert för värdet 227 500 €, antingen i äodelar eller i pengar. (Norri 2005, 29-30)

5.6.3 Exempel 3

När ena partnern är skuldsatt, kan förteckningen se ut följande:

<u>Alberts egendom och skulder:</u>	
Förmögenhet	1 000 000
Skulder	<u>1 200 000</u>
Inga besparingar	- €
<u>Annas egendom och skulder:</u>	
Förmögenhet	120 000
Skulder	<u>20 000</u>
Besparingar	100 000 €

Utjämningsförteckningen känner inte till minustecken, så därför är den gemensamma egendomens summa 100 000 euro. Hälften av det är 50 000 euro, som Albert får i utjämning av Anna. Skillnaden kan överlämnas i antingen äodelar eller pengar. Den som ger utjämning får själv bestämma vad den ger. Om en skiftesman blivit bestämd av domstol, får ändå personen som betalar utjämning bestämma själv hur den ger det. Om det utdelas något annat än pengar, får skiftesmannen bestämma vad för äodel som överlämnas i utjämning. Vid utdelning av pengar, kan inte skiftesmannen blanda sig i. (Norri 2005, 30)

Detta exempel bevisar hur skilsmässan är en risk i äktenskap. Avvittringens resultat var en stor ekonomisk förlust för Anna. Ifall makarna hade haft ett äktenskapsförord hade Anna kunnat få behålla all sin egendom själv, utan att betala utjämning till Albert.

5.7 Avvika från giftorätten

Vid avvitrningen kan man avvika från lagens bestämmelser av tillstånd från skiftesmannen eller domstol. Detta kallas alltså för jämkning som tidigare nämnts. Parterna kan även med medling komma överens om egendomsdelningen i avvitrningen. Jämkning används ifall slutresultatet skulle leda till oskäligt resultat. Exempel på detta är när en fattig person gifter sig med en förmögen person och äktenskapet inom kort slutar på grund av skilsmässa eller dödsfall. Då kan man bestämma att den fattiga inte får med giftorätten tillgång till hälften av den andra makens egendom. (Norri 2005, 32-33)

5.8 Avvittring med äktenskapsförord

Ett äktenskapsförord påverkar hur avvitrningen sker ut. Äktenskapsförordet gäller i både skilsmässa och någon makes död, ifall inget specifikt avtalsvillkor finns i äktenskapsförordet. Det vanligaste är att makarna har avtalat om att ingendera har giftorätt i varandras egendom. Det betyder att makarna får behålla sin egendom själv. Alltså delas inte makarnas egendom lika när äktenskapet upplöses.

Ifall äktenskapsförordet skulle leda till oskäligt slutresultat är det möjligt att äktenskapsförordet utesluts. Detta kallas som tidigare nämnt jämkning. Man alltså avviker från avtalet eller lämnar det helt bort vid avvitrningen. (Oikeus.fi)

5.8.1 Exempel 1

Exemplet grundar sig på ett äktenskapsförord var innehållet var enligt följande
 ”Vi äkta makar förordar att ingendera har giftorätt i varandras egendom”

Vid äktenskapsförord skall man göra avskiljande av egendom.

Maxs egendom		Lisas egendom	
Hus	75 000		75 000
Huslån	-15 000		-15 000
Sommarstuga	80 000		
Bil	20 000		4 000
Bankkonto	<u>4 000</u>		<u>1 000</u>
	164 000 €		65 000 €

Ett avskiljande görs av makarnas egendomar. Max och Lisa får själv sin egendom utan någon delning. Dock skall huset och huslånet delas lika eftersom det är gemensam egendom. Till exempel att Max tar huset och huslånet och betalar Lisas del i pengar till Lisa.
 (Norri 2005, 39)

5.8.2 Exempel 2

”Vi äkta makar förordar att Max inte har giftorätt i Lisas egendom men att Lisa har giftorätt i Maxs egendom”

Maxs egendom		Lisas egendom	
Hus	75 000		75 000
Huslån	-15 000		-15 000
Sommarstuga	80 000		
Bil	20 000		4 000
Bankkonto	<u>4 000</u>		<u>1 000</u>
	164 000 €		65 000 €

Lisa får behålla sin egendom själv utan delning, medan Maxs egendom delas enligt giftorätt. Max egendom på $164\,000\text{ €} / 2 = 82\,000\text{ €}$. Lisa får $82\,000\text{ €}$ av Max egendom. Den gemensamma egendomen, huset och huslånet skall delas mellan makarna. Lisa får även hälften av sommarstugan, bilen och Max bankkonto. (Norri 2005, 39)

6 ATT TRYGGA SIN FÖRMÖGENHET MED TESTAMENTE

När en person avlider, skall hans eller hennes egendom skiftas enligt arvsordningen. Mera om arvsordningen finns i ärvdabalken. Vid arvsskiftet delas den avlidnes egendom mellan arvingar och eventuella testamentstagare. Ifall arvlåtaren var gift skall före arvskifte en avvittring eller åtskiljande av egendom upprättas mellan makarna, beroende på om makarna hade giftorätt eller ett äktenskapsförord. (suomi.fi)

6.1 Testamente

Genom testamente kan ägaren välja hur sin egendom skall fördelas med hänsyn till ärvdabalkens bestämmelser. Med testamente kan man fördela all sin egendom hur man själv vill. Men om testatorn har bröstarvingar har de rätt att få sin laglott, som är hälften av arvslotten. (suomi.fi)

Som tidigare nämnts kan giftorätten undantas med ett äktenskapsförord. Även i egendom som man fått i gåva eller arv, kan giftorätten undantas med hjälp av ett testamente. (suomi.fi)

Formkraven för ett testamente är att det är upprättat skriftligen, undertecknat och bevitnad. Även datum är bra att ha i testamenteshandlingen, men detta är inte ett tvingande krav. (Aarnio & Kangas 2002, 343)

6.2 Förordnande om giftorätten i gåvobrev och testamenten

Vid ett förordnande bestäms att den egendomen som mottagaren får, skall inte mottagarens make ha giftorätt i. Detta förordnande görs med ett gåvobrev eller ett testamente. I bilaga 2 7(7) har jag ett exempel om förordnande i ett testamente. I testamentet förordnar äkta makarna att deras arvingars makar inte skall ha giftorätt i arvsegendomen.

Ett förordnande är vanligt och mycket viktig. Att förordna om giftorätten är ett bra sätt att förhindra att skänkta eller testamenterade egendomen sprids och delas vid en äktenskapsskillnadsavvittring. Med ett förordnande om giftorätten kan man

trygga att till exempel testamenterad egendom hålls i den så kallade ursprungliga släkten. (Aarnio & Kangas 2002, 60-61)

Förordnande om giftorätten är en rätt som tillkommer ägaren. När en gåvogivare har avstått från sin egendom, kan gåvogivaren inte längre förordna att gåvotagarens make inte har giftorätt i egendomen. Ett villkor om detta kan inte heller i efterhand fogas till gåvan, om inte maken ger sitt samtycke till detta. Därför ska gåvogivaren behålla sin egendom tills den gjort ett förordnande på det sätt som föreskrivs i lagen. Ett förordnande om giftorätten skall göras skriftligen samt vara bevitnat av två ojäviga personer. Vittnena skall vara ojäviga i förhållande till både gåvogivaren och gåvotagaren. (Aarnio & Kangas 2002, 60-61)

Angående bevitnandet i ett förordnande om giftorätt i ett gåvobrev och ett förordnande om giftorätt som ingår i ett testamente avviker från varandra. Vid bevitnandet av gåvobrev behöver inte vittnena vara samtidigt närvarande medan i ett förordnande som fogats till testamente gäller testamentets formkrav. (Aarnio & Kangas 2002, 60-61)

6.3 Utesluta giftorätt

Att utesluta giftorätten i egendom som mottags i arv är möjligt. Detta kan vara testamentes enda förordnande. Förordnade kan även som tidigare nämnt bifogas i ett testamente oberoende innehållet och testamentets villkor.

Exempel 1:

Maria Eks make har inte giftorätt i den egendom som Maria Ek ärver eller får i testamente av oss.

Exempel 2:

Våra barns makar har inte giftorätt i egendom som de ärver eller får i testamente av oss och inte heller i egendomens avkastning.

Dessa exempel försäkrar att ifall testatorns barns äktenskap slutar i skilsmässa, får inte barnets make hälften av egendomen som barnet ärvt av föräldrarna. Och ifall

testatorns arvinge avlidit får testatorns barnbarn arvet ifall den hade barn och inte arvingens make. Man kan även förbereda sig om att ens avkomling blir barnlös. Då kan testatorn förorda att ifall avkomlingen avlider före, skall avkomlingens make inte ha giftorätt eller arvsrätt i egendomen. Utan testatorns egendom delas enligt laga arvsordning. (Norri 2005, 166-167)

Exempel 3:

Vår egendom går i förstahand till bröstarvingarna. Och i andra hand till deras bröstarvingar. Ifall det inte finns första eller andra hands bröstarvingar går arvet enligt lagens arvsordning. Bröstarvingarnas makar i både första och andra hand har inte giftorätt i egendomens som ärvs från oss. (Norri 2005, 166-167)

7 SKILLNADER MELLAN GIFTORÄTT OCH ÄKTENSKAPSFÖRORD

I ett äktenskap har makarna rätt att välja om egendomsfördelningen sker efter den lagstadgade giftorätten eller om de vill själva påverka egendomsfördelning med ett eget äktenskapsförord. Genom äktenskapsförord kan makarna avtala i förväg om egendomsdelning. Jag har nedan tagit upp olikheter mellan giftorätt och äktenskapsförord i punktform.

<u>GIFTORÄTT</u>	<u>ÄKTENSKAPSFÖRORD</u>
- Enligt äktenskapslagen	- Inte lagstadgat
- Automatiskt	- Inte automatiskt
- Inget specifikt avtal	- Makarna gör själv ett avtal
- Makars egendomsfördelning i hälften	- Strikt avtal med formkrav
- Tryggar den svagare partnern t.ex vid föräldraledighet	- Egendomsfördelning enligt avtal. Olika alternativ
- Kan leda till oskäligen fördelning t.ex en förmögen make måste dela sin egendom/företag	- Tryggar båda parterna eftersom man får det man ägt t.ex en förmögen make får behålla sitt själv
- Rättvis i långa äktenskap	- Rättvis i korta äktenskap

Giftorätten är ett bekvämt alternativ, eftersom det är lagstadgat i den finska lagstiftningen och bildas automatiskt vid äktenskapets ingång. Giftorätten är ännu det vanligaste alternativet. Och vid långa äktenskap är en hälften egendomsfördelning rättvis. Giftorätten tryggar makarna även vid en eventuell död. Man kan säga att giftorätten är bekvämt och lagstadgat.

Medan ett äktenskapsförord är ett eget avtal mellan makarna. Det är ett så kallat försäkringsavtal om egendomsfördelningen. Makarna kan själv bestämma hur egendomen delas vid avvittringen. Genom äktenskapsförordet är allt redan be-

stämt i förväg och man undviker eventuella meningsskiljaktigheter angående avvittringen samt stridigheter i domstol. Speciellt en förmögen person, företagsägare eller en person med förmögen släkt skall göra ett äktenskapsförord. Det går även att förorda om villkor i äktenskapsförord om att viss egendom skall delas enligt äktenskapslagen och giftorätten.

8 SLUTRESULTAT

Som tidigare nämnt, uppstår äktenskapet risker vid äktenskapsskillnad. Då blir antingen giftorätt eller äktenskapsförord aktuellt när avvitrningen skall förrättas. Vid skilsmässa skall egendomen fördelas och då kan makarna förlora en hel del av sin förmögenhet. Därför är det betydande skäl att genast vid äktenskapets ingång fundera över en eventuell skilsmässa och en egendomsfördelning enligt äktenskapslagen.

Människan uppfattar själv sina risker i livet. Människan har både objektiva och subjektiva risker. Man vet att äktenskapsskillnader ökar i Finland och hälften av äktenskap slutar i skilsmässa. Detta är en objektiv risk i ett äktenskap, som sannolikt händer. Det ger upphov till ekonomisk otrygghet. Genom att kartlägga sina subjektiva risker i livet, kan man eliminera uppkommande obehagligheter.

Giftorätten om hälften fördelning är lagstadgat och det vanligaste alternativet. Vid långa äktenskap är en likställd egendomsfördelning mellan makarna rättvis. Men i dagens samhälle har äktenskapsskillnader blivit allt vanligare och äktenskapen blir allt oftare korta. Det är mest motiverande att utesluta giftorätten vid skilsmässa. Kanske dessa anledningar är tillräckligt bra för att fundera över att göra ett äktenskapsförord.

Ett äktenskapsförord är ett avtal om egendomsfördelningen. Genom detta avtal kan du trygga din egendom vid en eventuell skilsmässa. Eftersom äktenskap är ofta korta i dagens samhälle, kanske du inte är villig att dela hälften av din egen egendom med din partner som du känt för några år.

Äktenskapsförord blir allt vanligare vid äktenskap var någon part redan har förmögenhet. Allt fler föräldrar sparar till sina barn från födsel tills de är vuxna. Detta är redan en tillräckligt bra orsak att göra ett äktenskapsförord och trygga dina föräldrars förmögenhet som de gett som gåva till dig. Äktenskapsförord görs ofta också om familjeföretag finns i slakten. Med äktenskapsförordet skyddar man sitt företag, så att det hålls inom slakten och att ingen delning av företaget går till

någon utomstående person. Även om en person kommer i framtiden att ärva en stor förmögenhet är ett äktenskapsförord aktuellt att göra.

Äktenskapsförordets syfte är att trygga personens egendom. Genom ett avtal tryggar man sin ekonomiska ställning, så att man i alla fall inte kommer att förlora förmögenhet. Vid en eventuell skilsmässa får du det du äger. Och om det finns egendom tillsammans i ett äktenskap, skall det förstås delas mellan makarna. Man behöver inte överlåta egen egendom i fall man gör ett helt uteslutande äktenskapsförord. Äktenskapsförord är ett sätt att eliminera eventuella obehagligheter i livet, samt att kontrollera livets risker.

Förutom äktenskapsförord är ett testamente ett bra alternativ för att trygga sin förmögenhet. Genom ett testamente kan man säkerställa att egendomen ärvs av arvingarna och inte deras makar. Testamentes förordnade tryggar att din egendom bibehålls i släkten och inte delas med arvingars makar eller utomstående. Förmögenheten stannar kvar i den så kallade ursprungssläkten.

I mitt slutarbete har jag studerat om giftorätt och äktenskapsförord. Dessa två rättigheter hör till varje person som ingår ett äktenskaps. Jag har tagit upp skillnader mellan dessa två rättigheter och skapat en uppfattning om vilket alternativ är tryggast i ett äktenskap. Genom att ta fram äktenskapets risker och en egendomsfördelning har jag kommit fram till att ett äktenskapsförord har flera fördelar än giftorätten. Ett äktenskapsförord tryggar bäst parternas egen ekonomi och minimerar en sannolik och trolig risk att förlora egendom.

KÄLLOR

Böcker

Aarnio, A. & Kangas, U. 2002. Familjeförmögenhetsrätt. Helsingfors. Talentum. Juristförbundets Förlag.

Litmala, M. 1998. Avioehtosopimus ja taloudellinen turvallisuus: tutkimus avioehtosopimuksen solmimiseen vaikuttavista tekijöistä. Porvoo. Helsinki: Werner Söderström lakitieto.

Norri, M. 2005. Perintö ja testamentti, käytännön käsikirja. Helsinki. Talentum.

Forss, T. & Rehn, O. 1998. Handbok i vardagsjuridik. Jyväskylä. (Esbo): Schildt.

Kangas, U. 2004. Introduktion till familjeförmögenhetsrätten. Helsingfors. Helsingfors universitet, juridiska fakultetet.

Gottberg, E. 2007. Perhesuhteet ja lainsäädäntö. Turku. Turun yliopisto. (Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino)

Rautiala, M. 1984. Avioliiton päättäminen ja purkaminen. Helsinki. Suomen lakimiesliiton kustannus.

Elektroniska publikationer

Äktenskapslag 13.6.1929/234. Hänvisat 8.10.2014.
<http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1929/19290234>

Oikeus.fi. Äktenskapslagen. Delning av makarnas egendom. Hänvisat 24.10.2014.
<http://www.oikeus.fi/sv/index/Broschyrer/avioliittolaki/puolisoidenomaisuudenjakko.html>

Magistraten. Hänvisat 27.10.2014.
<http://www.maistraatti.fi/sv/Tjanster/aktenskapsforord/>

Statistikcentralen. Statistikdatabaser. Database. Befolkning/Ändringar i civilstånd. Hänvisat 20.11.2014
http://pxweb2.stat.fi/Dialog/varval.asp?ma=070_ssaaty_tau_202&ti=Befolkningsf%F6r%E4ndringar+och+folkm%E4ngden+1749+%2D+2013+Hela+landet&path=../Database/StatFin/vrm/ssaaty/&lang=2&multilang=sv

Suomi.fi. En adress för medborgartjänster. Arvsordning och testamente. Hänvisat 8.12.2014
http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/tjansteguider/tjansteguide_for_de_aldre/min_ekonomi/egendom_och_arv/arvsordning_och_testamente/index.html

Maarit Aulasmaa. Yle nyheter. Publicerad 6.5.2014. Hänvisat 10.12.2014
http://yle.fi/uutiset/jo_kolmannes_avioituvista_tekee_avioehdon/7219327

Oikeus.fi. Äktenskapslagen. Makarnas rättigheter och skyldigheter i äktenskapet.
Hänvisat 20.1.2015
[http://www.oikeus.fi/sv/index/Broschyrrer/avioliittolaki/puolisoidenoikeudetjavelv
ollisuudetavioliitossa.html](http://www.oikeus.fi/sv/index/Broschyrrer/avioliittolaki/puolisoidenoikeudetjavelv
ollisuudetavioliitossa.html)

RÄTTSPRAXIS:

Rättspraxis 1. KKO:2000:100. Hänvisat 13.11.2014
<http://finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2000/20000100>

Rättspraxis 2. KKO:2000:27. Hänvisat 23.11.2014
<http://finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2000/20000027>

Rättspraxis 3. KKO:1980-II-45. Hänvisat 4.12.2012
<http://finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1980/19800045t>

ANSÖKAN OM REGISTRERING AV ÄKTENSKAPSFÖRORD

Max och Lisa Axelsson
Skolhusgatan 1
65100 Vasa

Ansökan
Vasa, 24.11.2014

Till Vasa tingsrätt

Ärende: Registrering av äktenskapsförord

Sökande: Företagaren Max Alex Axelsson, Vasa
Sjukskötaren Lisa Anna Axelsson, Vasa

Ansökan: Undertecknade anhåller att tingsrätten måste registrera vårt äktenskapsförord av den 20 november 2014.

Max Axelsson

Lisa Axelsson

Bilagor: äktenskapsförord, original i två exemplar

(Forss & Rehn 1998, 279)

EXEMPEL PÅ ÄKTENSKAPSFÖRORD

Äktenskapsförord

Vi undertecknade äkta makar förordar att ingendera av oss skall ha giftorätt i varandras egendom som någondera av oss har eller kommer senare att få.

Vasa 20.11.2014

Lisa Axelsson
Sjukskötare
200470-223H
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Max Axelsson
Företagare
050669-3456
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Vi intygar härmed att ovanstående äkta makar som vi idag känner, har av fri vilja och med rättshandlingsförmåga upprättat detta äktenskapsförord.

Ort och tid som ovan

Elin Malmberg
Lärare
140571-909T
Vasagatan 5, 65100 Vasa

Tom Storm
Chaufför
161169-008S
Lisavägen 10, 65100 Vasa

EXEMPEL PÅ ÄKTENSKAPSFÖRORD

Äktenskapsförord

Vi undertecknade äkta makar förordar att Lisa Axelsson inte har giftorätt i Max Axelssons egendom. Medan Max Axelsson har giftorätt i Lisa Axelssons egendom.

Vasa 20.11.2014

Lisa Axelsson
Sjukskötare
200470-223H
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Max Axelsson
Företagare
050669-3456
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Vi intygar härmed att ovanstående äkta makar som vi idag känner, har av fri vilja och med rättshandlingsförmåga upprättat detta äktenskapsförord.

Ort och tid som ovan

Elin Malmberg
Lärare
140571-909T
Vasagatan 5, 65100 Vasa

Tom Storm
Chaufför
161169-008S
Lisavägen 10, 65100 Vasa

EXEMPEL PÅ ÄKTENSKAPSFÖRORD

Äktenskapsförord

Vi undertecknade äkta makar förordar att Lisa Axelsson inte har giftorätt i Max Axelssons ägda eller senare erhållna Toropainen Ab:s aktier eller i deras avkastning.

Vasa 20.11.2014

Lisa Axelsson
Sjukskötare
200470-223H
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Max Axelsson
Företagare
050669-3456
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Vi intygar härmed att ovanstående äkta makar som vi idag känner, har av fri vilja och med rättshandlingsförmåga upprättat detta äktenskapsförord.

Ort och tid som ovan

Elin Malmberg
Lärare
140571-909T
Vasagatan 5, 65100 Vasa

Tom Storm
Chaufför
161169-008S
Lisavägen 10, 65100 Vasa

EXEMPEL PÅ ÄKTENSKAPSFÖRORD

Äktenskapsförord

Vi undertecknade äkta makar förordar att ingendera av oss skall ha giftorätt i sådan egendom som någondera har före äktenskapet. Sådan egendom har

- jag Lisa Axelsson har Bostad Ab Stransgatan 10:s aktiebrev till aktier 157-189.

Även utesluts giftorätten i sådan egendom, som någon under äktenskapet får i arv, testamente eller gåva. Om denna egendom säljs och nya tillgångar får är även dessa utanför giftorätten.

I annan egendom har makarna giftorätt.

Vasa 20.11.2014

Lisa Axelsson
Sjukskötare
200470-223H
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Max Axelsson
Företagare
050669-3456
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Vi intygar härmed att ovanstående äkta makar som vi idag känner, har av fri vilja och med rättshandlingsförmåga upprättat detta äktenskapsförord.

Ort och tid som ovan

Elin Malmberg
Lärare
140571-909T
Vasagatan 5, 65100 Vasa

Tom Storm
Chaufför
161169-008S
Lisavägen 10, 65100 Vasa

EXEMPEL PÅ ÄKTENSKAPSFÖRORD

Äktenskapsförord

Vi undertecknade äkta makar förordar att om äktenskapet slutar i skilsmässa, har ingendera giftorätt i varandras egendom. Om äktenskapet slutar i dödsfall, är giftorätten i kraft enligt lag.

Vasa 20.11.2014

Lisa Axelsson
Sjukskötare
200470-223H
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Max Axelsson
Företagare
050669-3456
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Vi intygar härmed att ovanstående äkta makar som vi idag känner, har av fri vilja och med rättshandlingsförmåga upprättat detta äktenskapsförord.

Ort och tid som ovan

Elin Malmberg
Lärare
140571-909T
Vasagatan 5, 65100 Vasa

Tom Storm
Chaufför
161169-008S
Lisavägen 10, 65100 Vasa

EXEMPEL PÅ ÄKTENSKAPSFÖRORD

Äktenskapsförord

Vi undertecknade äkta makar upphäver tidigare äktenskapsförordet och avtalar om att båda har giftorätt i varandras egendom enligt lagen.

Vasa 20.11.2014

Lisa Axelsson
Sjukskötare
200470-223H
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Max Axelsson
Företagare
050669-3456
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Vi intygar härmed att ovanstående äkta makar som vi idag känner, har av fri vilja och med rättshandlingsförmåga upprättat detta äktenskapsförord.

Ort och tid som ovan

Elin Malmberg
Lärare
140571-909T
Vasagatan 5, 65100 Vasa

Tom Storm
Chaufför
161169-008S
Lisavägen 10, 65100 Vasa

(Norri 2005)

EXEMPEL PÅ TESTAMENT MED ETT FÖRORDNANDE

INBÖRDES TESTAMENT

Vi undertecknade äkta makar Lisa Maria Axelsson (200470-223H) och Max Lars Axelsson (050669-3456), förklarar härmed vårt testamente vara, att då någondera av oss avlider skall den efterlevande erhålla livstida besittnings- och nyttjanderätten till den avlides hela kvarlåtenskap, av vad namn och slag den må vara.

Efter det att vi båda avlidit skall egendomen delas enligt laga arvsordning.

Vi önskar att våra bröstarvingar inte yrkar på att erhålla laglott ur boet eller att boet skall skiftas innan vi båda avlidit. Skulle laglott utkrävas har den efterlevande maken rätt att erlægga laglotten i pengar.

Samtidigt förordnar vi att, den egendom, som våra barn erhåller i arv efter oss, egendom som trätt i dess ställe samt avkastningen av egendomen skall vara hans enskilda egendom i vilken deras makar inte skall ha giftorätt i.

Vasa den 1 december 2005

Lisa Axelsson
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

Max Axelsson
Skolhusgatan 1, 65100 Vasa

I egenskap av särskilt tillkallande och samtidigt närvarande ojäviga testamentsvittnen intygar vi att undertecknade av ovannämnda testamente, Lisa Axelsson och Max Axelsson, vilkas identitet vi har konstaterat, denna dag med, enligt vår mening, full rättshandlingsförmåga och av fri vilja meddelat det ovan sagda utgöra deras yttersta vilja och testamente samt att de egenhändigt har undertecknat detta testamente.

Emilia Lax
Jurist, Vasa

Anna Malm
jur. stud., Vasa